

Василь Липчук
Наталія Липчук

ОРГАНІЗАЦІЯ АГРОТУРИСТИЧНИХ ГОСПОДАРСТВ

Навчальний посібник

Львів
Видавець Марченко Т. В.

УДК 338.48-44(1-22):658(075.8)

Л 61

*Рекомендовано до друку вченою Радою
Львівського національного університету ветеринарної медицини
та біотехнологій імені С.З. Гжицького
(протокол №3 від 26.03. 2026 р.)*

Рецензенти:

Наталія Валінкевич – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки, підприємництва та туризму Поліського національного університету;

Володимир Великочий – доктор історичних наук, професор, професор кафедри туризму та краєзнавства, декан факультету туризму Карпатського національного університету імені Василя Стефаника;

Василь Кифяк – доктор економічних наук, професор, професор кафедри харчових технологій і готельно-ресторанного сервісу, заступник директора з науково-методичної роботи, міжнародних зв'язків та інноваційного розвитку Чернівецького торговельно-економічного інституту ДТЕУ.

Липчук В.В., Липчук Н.В.

Л 61 **Організація агротуристичних господарств:** навч. посіб. / В.В. Липчук, Н.В. Липчук – Львів: Видавець Марченко Т. В. – 218 с.; іл.

ISBN 978-617-8682-51-4

У навчальному посібнику розкрито теоретико-методологічні та прикладні засади організації і розвитку агротуристичного бізнесу в Україні. Запропоновано комплексний підхід до трансформації традиційного сільського господарства у сучасну конкурентоспроможну сервісну модель. Детально висвітлено правові аспекти функціонування особистих селянських господарств, інструменти бізнес-планування, специфіку маркетингу послуг (модель 7P) та механізми управління якістю згідно з європейськими та вітчизняними стандартами.

Особливу увагу приділено практичним інструментам ведення бізнесу: VRIO-аналізу ресурсного потенціалу, алгоритмам розрахунку економічної ефективності, організації безпечних атракцій та стратегіям кластерної співпраці. Окреслено роль агротуризму у післявоєнному відновленні територій та соціальній реабілітації.

Для здобувачів вищої освіти, викладачів, фахівців туристичної галузі, представників органів місцевого самоврядування, а також фермерів і власників сільських садиб, які прагнуть започаткувати, оптимізувати або масштабувати власну справу у сфері сільської гостинності.

УДК 338.48-44(1-22):658(075.8)

ISBN 978-617-8682-51-4

© Липчук В. В., Липчук Н. В.
© Видавець Марченко Т. В.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	8
ЧАСТИНА I. Та ресурсні засади агротуризму	11
Розділ 1. Теоретико-методологічні основи агротуризму	11
1.1. Агротуризм у системі туристичного та аграрного бізнесу: сутність та системний підхід.....	11
1.2. Термінологічний апарат та ієрархія понять: сільський, зелений та агротуризм	19
1.3. Типологія агротуристичних господарств та моделі їх розвитку.....	22
1.4. Соціально-економічне значення, функції та мультиплікативний ефект агротуризму	26
<i>Навчально-методологічний блок до розділу 1</i>	32
<i>Рекомендована література до розділу 1</i>	33
Розділ 2. Ресурсне забезпечення та правові засади функціонування агротуристичних господарств	34
2.1. Рекреаційний та ресурсний потенціал агротуристичного господарства.	34
2.2. Функціональне зонування території та підготовка оселі до прийому гостей	40
2.3. Методика оцінки привабливості агротуристичних об'єктів.....	43
2.4. Психологія агротуристичного бізнесу та ментальна трансформація сільського господаря	47
2.5. Організаційно-правові засади агротуристичної діяльності	49
<i>Навчально-методологічний блок до розділу 2</i>	54
<i>Рекомендована література до розділу 2</i>	55
Розділ 3. Безпека та якість обслуговування в агротуристичному господарстві	56
3.1. Технічні вимоги та комплексна підготовка гостьових приміщень до експлуатації	56

3.2. Гігієна та безпека харчування: стратегічне впровадження системи НАССР	60
3.3. Стандартизація та комплексне управління якістю сервісу в агротуристичному господарстві	63
<i>Навчально-методологічний блок до розділу 3.....</i>	<i>70</i>
<i>Рекомендована література до розділу 3.....</i>	<i>71</i>
Частина II. Організація послуг та дозвілля в агротуризмі	72
Розділ 4. Організація послуг гостинності в агротуристичному господарстві	72
4.1. Сутність та ієрархічна структура агротуристичного продукту: виробничий та сервісний виміри	72
4.2. Технологія організації послуг розміщення: типологія засобів та вимоги до комфорту	75
4.3. Організація харчування в агротуристичному господарстві	81
4.4. Психологія міжособистісних відносин «господар – гість» та сервісний цикл	84
<i>Навчально-методологічний блок до розділу 4.....</i>	<i>87</i>
<i>Рекомендована література до розділу 4.....</i>	<i>88</i>
Розділ 5. Організація атракцій та дозвілля в агротуризмі	89
5.1. Рекреаційна сутність атракцій та їх роль у формуванні привабливості господарства	89
5.2. Типологія агротуристичних послуг та технологічні вимоги до організації інноваційних видів дозвілля	94
5.3. Організація атракцій та їх диференціація за цільовими сегментами	98
5.4. Організація безпеки туристів та управління ризиками при проведенні атракцій.....	102
5.5. Анімаційна та екскурсійна діяльність в агротуризмі.....	103
<i>Навчально-методологічний блок до розділу 5.....</i>	<i>108</i>
<i>Рекомендована література до розділу 5.....</i>	<i>109</i>

Частина III. Економічний механізм та управління розвитком агротуризму	110
Розділ 6. Бізнес-планування та ефективність агротуристичного господарства	110
6.1. Концептуальні засади та архітектура бізнес-планування в агротуризмі	110
6.2. Методологія стратегічного аналізу в агротуризмі	115
6.3. Фінансове планування та стратегія зростання	119
6.4. Оцінка результативності агротуризму	124
<i>Навчально-методологічний блок до розділу 6</i>	<i>128</i>
<i>Рекомендована література до розділу 6</i>	<i>129</i>
Розділ 7. Маркетингова стратегія агротуристичного господарства.....	130
7.1. Сутність маркетингу, конкурентне середовище та сегментація ринку	130
7.2. Маркетинговий комплекс «7Р»: стратегія продукту та ціноутворення	134
7.3. Збутова політика та маркетингові комунікації	141
7.4. Цифровий маркетинг та управління онлайн-репутацією	145
<i>Навчально-методологічний блок до розділу 7</i>	<i>148</i>
<i>Рекомендована література до розділу 7</i>	<i>149</i>
Розділ 8. Стратегії розвитку та форми міжорганізаційної співпраці в агротуризмі	150
8.1. Еволюція стратегій розвитку в сільському туризмі: вплив глобальних трендів та трансформація ментальності.....	150
8.2. Інноваційні процеси як драйвер стратегічного розвитку	152
8.3. Інтеграційні процеси в агротуризмі: кластерна модель та управління мережевим продуктом	156
8.4. Роль органів місцевого самоврядування (ОМС) та громад у розвитку агротуризму	164
<i>Навчально-методологічний блок до розділу 8</i>	<i>166</i>
<i>Рекомендована література до розділу 8</i>	<i>167</i>

Розділ 9. Сучасний стан, світовий досвід та нові виклики в агротуризмі	168
9.1. Розвиток агротуризму в Україні: поточний стан, просторова асиметрія та системні бар'єри.....	168
9.2. Компаративний аналіз світового досвіду організації агротуризму: національні моделі.....	170
9.3. Трансформація попиту та нові виклики: пандемія, небезпеки та мікротренди.....	174
9.4. Державне кредитування та грантова підтримка як інструмент відновлення.....	177
9.5. Агротуризм в умовах післявоєнного відновлення України: нова соціальна місія.....	178
<i>Навчально-методологічний блок до розділу 9</i>	181
<i>Рекомендована література до розділу 9</i>	182
ПІСЛЯМОВА	183
Глосарій ключових термінів та понять.....	186
Тестові завдання для самоконтролю.....	193
Ключі до тестових завдань.....	196
Список використаної та рекомендованої літератури.....	197
ДОДАТКИ	204
Додаток А.....	204
Додаток Б.....	209
Додаток В.....	211
Додаток Г.....	212
Додаток Д.....	214
Додаток Е.....	216

Наполегливість завжди виправдовує себе, а додаткові зусилля неминуче сприяють успіху. Навіть якщо ви не відкриєте власну справу, ви не станете гіршими і точно не змарнуєте час, витрачений на навчання.

Ніщо у світі не здатне замінити наполегливості.

Талант цього не зробить - немає нічого більш звичного, ніж талановита людина, яка не досягла успіху.

Геній цього не зробить - «невизнаний геній» уже став прислів'ям.

Освіта цього не зробить - світ повен освічених невдах.

Лише наполегливість та рішучість є всесильними!

(Адаптовано з Келвіна Куліджа)

ПЕРЕДМОВА

Глобальні трансформації вітчизняної економіки, виклики, зумовлені пандемією та військовою агресією російської федерації проти України, а також незворотний євроінтеграційний поступ держави відкривають перед українським селом не лише нові випробування, а й нові можливості. В умовах фінансової нестабільності та складних демографічних процесів саме агротуризм стає драйвером багатофункціонального розвитку сільських територій, дієвим інструментом боротьби з безробіттям та реальною можливістю для малих поселень України не просто вижити, а зміцнити свій економічний потенціал.

Агротуризм в Україні, незважаючи на зростаюче бажання туристів пізнати альтернативу масовому відпочинку та зацікавленість у новому досвіді, наразі перебуває в початковій фазі розвитку. Проте кількість господарств, що надають такі послуги, постійно зростає, що потребує активізації діяльності щодо поширення ідеї агротуризму як серед потенційних надавачів послуг, так і серед клієнтів. Водночас варто зауважити, що не слід перебільшувати (фетишизувати) роль аграрного і сільського туризму, розглядаючи їх як єдину панацею для відродження села. Існує достатньо інших напрямів диверсифікації сільської економіки та покращення якості життя селян, проте агротуризм посідає серед них особливе місце завдяки своєму мультиплікативному ефекту.

Розвиток цього сектора сьогодні – це гостра економічна потреба. Він слугує джерелом додаткових доходів для родин та ресурсом для наповнення бюджетів місцевого самоврядування. Це шанс для депресивних регіонів перетворити збережений природний потенціал та пустуючі помешкання на активні точки росту. Соціально-економічне значення агротуризму проявляється у розвитку підприємництва, розширенні зайнятості та суттєвому покращенні якості життя сільського населення.

Ключовий підхід авторів базується на тому, що організація агротуристичної діяльності на базі особистих селянських та фермерських господарств є пріоритетною моделлю для України. В основі нашої концепції лежить перехід від традиційної селянської ментальності до ментальності сільського підприємця, для якого максимізація доходу в несільськогосподарській сфері є логічним кроком модернізації господарства.

Для того, щоб розпочати таку діяльність, потрібні не лише добрі наміри, матеріальна база чи певний капітал, а й насамперед відповідні компетенції. У цьому контексті критично важливим є професійне вдосконалення надавачів послуг, фахівців інфраструктурних установ, представників влади, дорадників, а також системна підготовка майбутніх власників і менеджерів агротуристичних господарств.

Саме необхідність у нових прикладних знаннях і фахових навичках зумовила появу даного навчального посібника. Метою видання є надання комплексних теоретичних знань та практичних інструментів для створення й ефективного управління агротуристичним об'єктом. Посібник є результатом багаторічних досліджень авторів та базується на принципах людиноцентричності, сталого розвитку та збереження автентичного культурного коду села.

У посібнику обґрунтовується теоретико-методологічна платформа агротуризму як складного соціально-економічного явища, розкриваються організаційно-правові та фінансові механізми створення агротуристичного господарства на сучасному етапі, аналізуються кращі європейські практики (зокрема досвід Польщі, Франції, Австрії та Італії), адаптовані до вітчизняних реалій, надаються покрокові методичні рекомендації щодо бізнес-планування, маркетингової стратегії та впровадження інноваційних сервісних моделей (Slow Tourism, Farm Dining, сегментація на основі ресурсного підходу).

Принципова відмінність та новизна пропонованого посібника полягають у стратегічному погляді на агротуризм, що виходить за межі його традиційного розуміння. Видання органічно інтегрує актуальні тренди й новітні дослідження у сферах менедж-

менту, маркетингу, туризму та сталого розвитку сільських територій. Завдяки авторським підходам, теоретичні узагальнення трансформуються у дієві практичні інструменти, що адаптують сучасні управлінські практики до специфіки та перспектив сільського підприємництва.

Видання розраховане на студентів, викладачів, голів територіальних громад, а також на практиків – фермерів та власників особистих селянських господарств, які прагнуть започаткувати власну справу. Автори свідомі динамічності нормативного поля, тому акцент зроблено на фундаментальних принципах організації бізнесу. Абстрагуючись від тимчасових кризових умов, основну увагу в посібнику зосереджено на функціонуванні агротуризму в стабільних умовах господарювання, орієнтуючись на майбутнє відновлення України.

Теоретико-методологічною базою навчального посібника слугували фундаментальні праці провідних вітчизняних та зарубіжних науковців у сфері туризму, агробізнесу та маркетингу, матеріали Всесвітньої туристичної організації (UN Tourism) та Європейської федерації сільського туризму (EuroGites). Правове регулювання та практичні аспекти діяльності висвітлено з урахуванням норм чинного законодавства України та напрацювань Спілки сільського зеленого туризму України

Автори висловлюють щире вдячність рецензентам та колегам, чії поради та підтримка допомогли структурувати цей об'ємний матеріал.

Наукове видання

Василь Липчук
Наталія Липчук

ОРГАНІЗАЦІЯ АГРОТУРИСТИЧНИХ ГОСПОДАРСТВ

Навчальний посібник

Формат 60×84/16. Папір офсетний. Друк цифровий.
Гарнітура PT Serif. Умовн. друк. арк. 12,67.

Видавець Марченко Т. В.
м. Львів-53, 79053, Україна, тел.: +38 (050) 370-19-57
e-mail: magnol06@ukr.net
<https://magnolia.lviv.ua>

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції: серія ДК № 6784 від 30.05.2019 року,
видане Державним комітетом інформаційної політики,
телебачення та радіомовлення України.

Надруковано у друкарні видавця Марченко Т. В.